

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Speculativae Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatae Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Controversia I. Vtrum homini in via, & cognitione Naturali, possit
immediatè evidens esse Existentia Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CONTROVERSIARVM
THEOLOGICARVM

LIBER. I.

DE DEO ET ANGELIS.

TRACTATUS I.

DE DEO, VT EST VNVS IN NATVRA.

CAPVT I.

DE EXISTENTIA DEI, ESSENTIA, ET ATTRI-
BVTIS DIVINIS IN GENERE.

CONTROVERSIA I.

*Vtrum homini in Viâ & Cognitione Naturali possit Immediatè Evidens
esse Existentiâ DEI.*

I. **R**iplici sensu hæc Quæstio for-
mari possit. Primus esset, an
immediatè possit homini Evi-
dens esse aliquod Prædicatum
cum Deo Identificatum, & con-
vertibile cum eodem, siue hæc
Identitas ignoretur, siue sciatur à nobis. Secun-
dus esset, querendo, utrum possit in viâ compara-
ri iudicium immediatum, quo affirmaretur Existen-
tiâ Dei prout relucens in Existentiâ Creaturæ, quam
etiâ & eodem iudicio immediatè affirmaremus,
sicut auditâ voce Petri, nobis benè notâ, immédia-
tè iudicamus existere Petrum, ut connexum cum
voce quam audimus, & affirmamus existere. Ter-
tius est, an seclusâ omni connexionē Creaturæ exi-
stentis cum Deo, possit intellectus immediatè de-
terminari ad iudicandum; existere Deum sub con-
ceptu Prædicati, quod omnes scimus esse con-
vertibile cum Deo, adeoque ex hypothesi quodd tale
prædicatum existat, omnium consensu etiâ exi-
stât Deus.

2. Non movetur Quæstio præsens in primo
sensu. Ratio est, quia præsentī quæstioni non sa-
tisfieret, si quis cum Recentioribus quibusdam
supponeret, quadam prædicata converti cum Deo,
quæ tamen alij negant converti. v.g. docent Re-
centiores, veritates necessarias, seu ut rectius di-
cam, necessitatem propositionum immediatè ex
terminis evidentiū, ut: *Totum est majus sua parte:*
Quodlibet est vel non est, &c. item Possibilitates &
Impossibilitates rerum, adeoque etiâ impossi-
bilitatem hujus: *Possè aliquid simul esse & non esse.*
quæ est immediatè evidens, has inquam veritates
docent illi identificari & converti cum Deo, quem
dicunt esse omnium possibilium possibilitatem, &
impossibilium impossibilitatem, & omnium ne-
cessariorum necessitatem: hoc si verum esset, uti-

quæ aliquod Divinum Prædicatum esset immediatè
Evidens, & tamen adhuc remaneret indagandum,
an immediatè possit esse evidens, existere Deum
sub conceptu prædicati indubitabilis, quodd sit pro-
prium Dei, cujusmodi sunt: *Esse Principium Pri-
mū omniū, esse Ens sibi sufficiens, omnipotens &c.*
hæc inquam prædicata, eorumque existentia, non
continetur formaliter & explicite in hac veritate:
Totum est majus sua parte. sed opus est longiore dis-
cursu, ut eruatur: v.g. hoc discursu: *Totum esse*
*majus sua parte, est Veritas necessaria: ergo illius ne-
cessitas existit ab æterno: sed nihil existit necessariò*
ab æterno nisi Deus, Principium primum omnium;
ens sibi sufficiens, Omnipotens, &c. ergo existit
Deus &c. ergo à primo ad ultimum, quemcunq; la-
teret hic discursus, eundem lateret immediatè cog-
nita existentia Dei sub conceptu prædicati indubi-
tabilis, quodd sit Prædicatum Divinum.

3. Neque etiâ procedit Quæstio in Secun-
do sensu. Vel si quis in hoc sensu eam disputare
velit, cum remitto ad Philosophiam, in quâ tenui,
& adhuc teneo, illa objecta, quæ repetitis argu-
mentationibus & illationibus affirmantur, posse
tandem intellectui fieri tam familiaria, ut absque
modo tendendi illativo, qui exprimitur per par-
ticulam *ERGO*, possit Immediatè assentiri simul
& semel objecto Materiali & Formali; cujus rei
exemplum jam paulò antè insinuavi; qui enim ex
auditâ voce Petri, per discursum deduceret Petrum
esse præsentem, posset tandem immediatè iudica-
re: *hæc vox est connexa cum Existentiâ Petri, qui est*
præsens. ergo hoc ipsum contingere posset illi; qui
sæpè frequentatis demonstrationibus, quibus ex
creaturis existentibus probatur existentia Dei in
ratione Primi Principij, acquireret facilitatem ju-
dicandi immediatè connexionem existentie crea-
turæ cum existentia Dei.

A

4. Pro-

4. Procedit itaque Quæstio in Tertio sensu, an possit existentia Dei esse immediatè evidens independentè ab omni connexione cum creaturâ existente, & sub conceptu talis Prædicati, quod omnium consensu est Prædicatum divinum, v. g. esse *Primum Principium, esse Ens essentialiter existens ab eterno, independens ab omni alio; &c.* In quâ Quæstione:

5. Dicendum est, non posse à nobis naturale iudicium evidens immediatum in hac vitâ comparari, quo independentè ab omni connexione cum creaturâ, cujus existentiam experimentaliter cognoscimus, iudicemus existere Deum. Probatur. Vel hoc iudicium esset iudicium de existentia Dei ut sic, præcindendo ab hoc altero prædicato, quod existat *essentialiter, necessario, & indefectibiliter*, vel, quo iudicaretur existere *essentialiter, necessario, indefectibiliter*. Neutrum iudicium haberi potest: ergo nullum. Minor probatur quoad primum membrum. Quidquid nullo modo, ne quidem secundum aliquid sui est aptum terminare cognitionem experimentalem existentia suâ, non potest etiam terminare iudicium immediatum evidens existentia suâ; sed Deus non est aptus terminare cognitionem experimentalem existentia suâ: ergo nec iudicium immediatum evidens. Major probatur. Quidquid terminat immediatum iudicium evidens existentia suâ, debet ad hoc iudicium determinare & movere per Physicum influxum, qui fieri non possit nisi ab objecto existente: sed quidquid nostrum intellectum in hac vitâ sic movet, hoc ipso movet & determinat ad cognitionem Experimentalem suâ existentia: ergo quidquid non est aptum terminare cognitionem Experimentalem suâ existentia, non est aptum terminare iudicium immediatum evidens suâ existentia.

6. Probatur etiam quoad Secundum Membrum. Deus in hac vitâ non potest cognosci nisi per species abstractas, alienas, alterius objecti per se repræsentativas. ergo non potest haberi iudicium immediatum evidens, quo affirmemus Deum essentialiter, necessario & indefectibiliter existere. Probatur consequentia. Species alienæ non possunt intellectui immediatè evidentè manifestare prædicatum Majoris Perfectionis, quàm sint prædicata illius entitatis, cujus illæ species sunt propria; sed nulla species in hac vitâ comparabilis, est propria alicujus entitatis habentis hoc prædicatum: *existere essentialiter, necessario, indefectibiliter*: & hoc prædicatum est utique majoris perfectionis, quàm sunt prædicata illius entitatis creatæ, cujus species possumus comparare: ergo nullius speciei beneficio potest haberi iudicium immediatum evidens, quo affirmemus, Deum existere necessario, essentialiter, indefectibiliter.

7. Obijciunt I. Significatum vocis *Deus*: est ens optimum, quo melius excogitari non potest; ergo qui hoc significatum debito modo apprehendit, determinatur ad iudicandum immediatè Deum esse ens essentialiter existens. Probatur

conseq. ex terminis enim notum est, hoc prædicatum: *existere essentialiter*: esse melius quàm ejus oppositum; & ex terminis etiam notum est, ens Optimum, quo melius cogitari non potest, habere omne Prædicatum quod melius est quàm suum oppositum: item ex terminis notum est, esse ens Reale esse melius, quàm esse ens Chymaticum: ergo à primo ad ultimum ex terminis his benè apprehensis, quid intelligatur per Deum, per *existere essentialiter*, per *esse ens reale*, per *esse optimum*, determinatur intellectus ad iudicandum immediatè: *Deus est ens essentialiter existens*, non minùs quàm apprehensis benè terminis significatis per *Totum*, & *Partem*, determinatur intellectus ad iudicandum, Totum esse Majus suâ Parte. Probatur paritas. Quia sicut *Totum* dicit continentiam *partis* cum excessu, ita *Optimum* dicit continentiam cujuscunque particularis perfectionis simpliciter simplicis (qualis est Existentia Essentialis) cum excessu cæterarum omnium perfectionum.

8. Ad hoc argumentum, quod paucis indicavit S. Thomas q. 2. a. 1. ad 2. ex ejusdem sensu & mente responderetur; Etiam si totum concedatur, non esse probatum aliquid contra Conclusionem. Probatur quidem hoc argumento, hanc propositionem *Deus est ens essentialiter existens* esse nobis immediatè notam & evidentem in sensu Conditionato, & præcindente ab existentia absolutâ subjecti, hoc est, non affirmando existentiam subjecti; ut sensus sit; *Si existit Deus, existit essentialiter*: sed non probatur, quod determinemur ad affirmandum simpliciter & absolutè: *existit Deus, & quidem essentialiter*: & hoc negatur in Conclusionem; sicut etiam affirmando Totum esse majus suâ parte, non hoc ipso affirmamus, existere aliquod totum, illudque esse majus suâ parte.

9. Pari modo hæc propositio: *Ens optimum essentialiter existit*, non est nobis immediatè nota & evidens nisi in sensu conditionali: *Si est possibile ens optimum, illud essentialiter existit*. Non est autem immediatè & ex terminis notum ac evidens, ens optimum esse ens Reale & Possibile: Si enim hoc esset, jam pariter ex terminis notum fieret, ens optimum defacto existere essentialiter; quia alioquin non conciperetur Ens quo Melius cogitari non potest, melius enim esset ens essentialiter existens. Recipiunt hanc responsionem Recentiores P. Mart. Esparza q. 1. ad 2. dicentes, quod in sensu tantum conditionali est per se nota existentia Dei sub eo conceptu, nempe: si est possibile aliquid quo melius cogitari nihil possit, id utique existit. quæ verba notanda sunt in confirmationem eorum, quæ sequenti Controversiâ contra eosdem disputabimus.

10. Obijciuntur 2. Variæ locutiones SS. PP. ubi dicunt Deum à quovis videri posse, & defacto videri. Imò & Job, c. 36, dicit: *omnes homines vident eum*. 32. Sicut hæc locutiones non possunt accipi de Visione propriè dictâ, quo sensu S. Scriptura Deum dicit Invisibilem, ita non sunt accipiendæ de Judicio evidenti immediato, sed solum de mediato, & illativo, quod haberi posse, mox dicitur.

11. Obijci-

11. Obijcitur. 3. Ex terminis est notum dari Veritatem. Sed Deus est Veritas: Ioan. 6. ergo ex terminis notum est, esse Deum. Major probatur. Qui enim negaret dari Veritatem ullam, proferret propositionem suipsius destructivam; diceret enim virtualiter: *Verum est, nullam dari veritatem*, & sic iam simul & semel diceret, dari aliquam, & nullam veritatem.

12. R. Argumentum esse in Secundâ Figurâ ex puris Affirmativis, & ideo Vitiosum: quod si redigatur in Primam Figuram, Majorem sic ponendo: *omnis Veritas existit*; est propositio falsa in sensu physico. Si verò ponatur Particularis: *aliqua veritas existit*: argumentum iterum non concludit, constans Majore Particulari in Primâ Figurâ directè concludente. Sed dissimulando hæc, Argumentum, si quid probaret, solum probaret, Deum esse immediatè notum sub conceptu alicujus prædicati convertibilis quidem cum Deo, (si vera est doctrina RR. suprâ insinuat, quòd Deus sit verificativum omnis propositionis necessariæ) sed cujus convertibilitas non est omnibus nota, & à plurimis negatur. In hoc autem sensu non agitari præsentem quæstionem, statim ab initio notavimus.

CONTROVERSIA II.

Verum, & quibus Argumentis possit Existentia Dei Metaphysicè demonstrari. Vbi obiter, an hoc sit de fide.

13. Posse probari Existentiam Dei Argumentis quemvis intellectum benè dispositum Convincentibus, est constans Theologorum assertio, contra quosdam existimantes, non posse de Existentiâ Dei nisi Moralem, hoc est, non nisi Imprudenter Negabilem Evidentiam haberi. Nitiur illa Communis doctrina Testimonijs S. Scripturæ, quæ adduximus in Institutionibus Theologicis, quibus nimirum asseritur, quòd gentilibus Philosophis Deus se ex Creaturis manifestaverit, ad Rom. 1. v. 19. sap. 13. & intelligibilis fuerit.

14. Controversia tamen est, utrum de fide sit hæc doctrina. Negat Vasquez; asserit Valentia, Suarez, & communis Theologi; qui fortasse in re non dissentiunt, sed solum in diversâ acceptione eorum, quæ debeant dici, esse de fide. Quoad rem ipsam Censeo dicendum esse, Testimonia allata loqui & intelligenda esse de demonstratione Metaphysicâ, quâ Deus ex creaturarum existentia demonstratur existere, & quam paulò post proponemus, adeoque in S. Scriptura existere reipsa sufficientem immediatam Revelationem hujus Veritatis, & per consequens eandem Veritatem esse fide divinâ credibilem omni illi, cui illa Revelatio sufficienter per Motiva Credibilitatis applicatur. Ratio est, quia, ut ipse Vasquez fateatur, defecto habetur hujusmodi demonstratio: ergo S. Scriptura potest de hac demonstratione intel-

ligi: Vtteriùs: Demonstratio Metaphysica est omnium propriissimè cognitio manifesta & evidens, utpote excludens omnem potestatem tergiverlandi: atqui Scriptura S. quando potest, debet in sensu maxime proprio accipi: ergo &c. Sed ad ipsas Demonstrationes veniamus.

§. I.

Demonstratur Existentia Dei ex Creaturis sub conceptu Entis Improducti, & Principij cæterorum.

Cum hanc Demonstrationem hodie Philosophi sibi conficiendam assumant, instituto meo satis erit eam paucis retulisse.

15. Sub conceptu Entis à se, & Primi Principij omnium & singulorum Entium Productorum, negatur Deus ab Atheis, bene advertentibus, quòd si Deum sub hoc conceptu concederent, facilè inde deducerentur cætera Prædicata Propria Dei, cujusmodi sunt: esse Vnum, Æternum, Immensum, Omniscentium, Finem rerum omnium, Primam Regulam Morum &c. Unde, ut benè notavit P. Ant: de Quiros, qui concederet dari Ens Improductum Principium cæterorum, & negaret unum ex alijs Divinis Attributis, v. g. Providentiam, Omnipotentiam, non tam esset Atheus, quàm Blasphemus; reipsa enim concederet Deum, sed malè sentiret de Deo, negando illi, quod illi convenit. Hoc posito,

16. Demonstratio Entis Improducti est expedita, si præsupponatur demonstratum, quòd repugnet Infinitum generationum & productionum, tam successivè quàm simul existentium. Evidens enim est aliquid de novo produci; & quamvis quæ videmus extra nos produci, tantum faciant evidentiam physicam de sui existentia, est tamen metaphysicè evidens, saltem illam cognitionem, quàm in nobis de novo experimur, de novo produci. atqui nihil producit à seipso, quod etiam est metaphysicè evidens: ergo producit ab alio. Vtteriùs: Vel illud Aliud iterum producit ab alio Tertio, & hoc iterum à quarto, &c. vel non. si non: ergo datur ens Improductum. si sic: ergo cum non possit procedi in Infinitum, ut supponitur, tandem in aliquo Improducto sistendum erit.

17. Dices, hanc Ultimam Consequentiam non esse metaphysicè evidentem; non est enim metaphysicè evidens, falsam esse opinionem quæ admittit Mutuam Causalitatem etiam in genere Cause Efficientis: quo posito; dici potest, absque processu in Infinitum posse intelligi, quòd omnia existentia sint ab alio producta, per Reciprocam nimirum Productionem.

18. Sed contra est. Quia Athei non astruunt duo Principia à se invicem producta ab æterno: & evidenter falsa est sententia, quòd possint duo se Mutuò causare Efficienter, secundum Primum sui esse; hoc enim intellectui benè disposito tam est imperceptibile, quàm quòd aliquid immediatè det sibi Primum sui esse.

A 2

19. Cæte-